

PAŃSTWOWE STYMULOWANIE ROZWOJU TURYSTYKI W FEDERACJI ROSYJSKIEJ

Grzegorz Sroślak

Uniwersytet Jagielloński

Streszczenie. Stan bieżący turystyki w Federacji Rosyjskiej (FR) jest pochodną dwóch zasadniczych grup czynników. Z jednej strony, stanu zasobów materialnych i oczekiwań społecznych wywodzących się z poprzedniego systemu społeczno-politycznego, a z drugiej – konsekwencją bieżących możliwości finansowych społeczeństwa (bardzo zróżnicowanych) oraz jego aktualnego stanu wiedzy i oczekiwań. W rezultacie ukształtowały się określone tendencje na rynku turystycznym w Rosji. Wzrostowi liczby kosztownych wyjazdów organizowanych przez biura podróży, będącego efektem wzrostu liczby zamożnych klientów, towarzyszy zauważalny wzrost liczby niskobudżetowych wyjazdów organizowanych samodzielnie, często na zasadzie trampingu. Zadanie rozwiązania tych problemów przypisywane jest w FR państwu, które wykorzystuje określone metody działań: organizacyjnych, prawno-regulacyjnych czy materialno-finansowych. Stosowane są one na ogół komplementarnie i stymulują rozwój turystyki zgodnie z przyjętymi i na bieżąco korygowanymi celami polityki turystycznej i makroekonomicznej.

Słowa kluczowe: Federacja Rosyjska, turystyka, stan bieżący, perspektywy rozwojowe

WSTĘP

Stan bieżący turystyki w Federacji Rosyjskiej to pochodna dwóch zasadniczych czynników. Z jednej strony to stan zasobów materialnych i oczekiwań społecznych wywodzących się z poprzedniego systemu społeczno-politycznego (nie całkiem przewyższonego), z drugiej natomiast to bieżące możliwości finansowe społeczeństwa (bardzo zróżnicowane) oraz jego aktualny stan oczekiwań i wiedzy na temat oferty turystycznej, szczególnie krajowej.

W rezultacie ukształtowały się określone tendencje na rynku turystycznym w Rosji. Wzrostowi liczby kosztownych wyjazdów organizowanych przez biura podróży, będące-

go efektem wzrostu liczby zamożnych klientów, towarzyszy istotny wzrost liczby niskobudżetowych wyjazdów organizowanych samodzielnie, często na zasadzie trampingu.

Jednocześnie można zauważyć brak oferty dla tzw. klasy średniej czy przeciętnie zamożnego klienta. Potwierdza to sytuacja na wewnętrznym rynku usług hotelarskich, gdzie odnotowuje się istotny niedostatek miejsc noclegowych średniej klasy (według międzynarodowych standardów) w rosyjskich centrach turystycznych.

PRAWNE I ORGANIZACYJNE PODSTAWY FUNKCJONOWANIA RYNKU TURYSTYCZNEGO W FR

Podstawowym dokumentem prawnym regulującym funkcjonowanie sfery turystycznej w FR jest ustawa o zasadach turystycznej działalności w Federacji Rosyjskiej z 05.02.2007 roku [www.rg.ru]. Ustawa ta stwierdza, iż przez pojęcie turystyczno-rekreacyjnej działalności rozumie się działalność osób prawnych i indywidualnych przedsiębiorców w zakresie budowy, rekonstrukcji i eksploatacji obiektów o charakterze turystycznym, obiektów o charakterze sanatoryjnym, w tym obiektów przeznaczonych do celów leczniczych, rehabilitacyjnych i wypoczynkowych. Przez pojęcie działalności turystycznej rozumie się także przedsięwzięcia w zakresie wykorzystania miejsc wydobywania wód mineralnych, błota leczniczego i innych zasobów o charakterze leczniczym, ich wydobywania i wykorzystywania w działalności zdrowotnej, rehabilitacyjnej czy też wypoczynkowej, a także przemysłowe wytwarzanie wód mineralnych [Fiederalnyj Zakon FR ob turistikie ot 24 nojabria 1996]. Wprowadzenie do sfery turystyczno-rekreacyjnej takich zagadnień, jak działalność sanatoryjna, rehabilitacyjna czy lecznicza uważane jest za przełomowe w rosyjskiej nauce rozwiązaniem, odpowiadające aktualnym potrzebom rozwoju tej gospodarki w całości, w szczególności rozwoju określonych regionów. Uwagę zwraca fakt włączenia w sferę turystyczną ośrodków rekreacyjno-wypoczynkowych i stworzenia przez to nowej w gospodarce rosyjskiej kategorii ekonomicznej.

Od strony organizacyjnej funkcjonowanie turystyki na poziomie ogólnopaństwowym regulują obecnie w FR następujące instytucje:

- Ministerstwo Sportu, Turystyki i Polityki Młodzieżowej Federacji Rosyjskiej,
- Komitet ds. polityki ekonomicznej, przedsiębiorczości oraz turystyki w Dumie Państwowej,
- Federalna Agencja ds. Turystyki (Rosturizm),
- Ministerstwo Kultury Federacji Rosji (w określonych zagadnieniach).

Ministerstwo Sportu, Turystyki i Polityki Młodzieżowej Federacji Rosyjskiej jest federalnym organem wykonawczym powołanym do pełnienia funkcji formułowania i wdrażania polityki państwa, jak również do podejmowania inicjatyw w zakresie proponowania rozwiązań prawnych i organizacyjno-regulacyjnych w dziedzinie kultury fizycznej, sportu, turystyki i polityki młodzieżowej. Ministerstwo to jednocześnie koordynuje i monitoruje działalność podporządkowanej mu Federalnej Agencji ds. Turystyki (Rosturizmu). Rosturizm został powołany jako agencja rządowa do realizacji państwowej polityki w sferze turystyki, prowadzenia działań regulacyjnych o charakterze prawnonormatywnym, świadczenia usług o charakterze turystycznym przypisanych państwu oraz zarządzania właściwym majątkiem państwa.

TENDENCJE ROZWOJOWE RYNKU TURYSTYCZNEGO W FR

Oceniając rynek turystyczny w Rosji z historycznego punktu widzenia, można stwierdzić, iż rozwijał się on dwuetapowo. Pierwszy etap to okres do 1991 roku, kiedy to obowiązywały prawo i praktyka ZSRR. Drugi natomiast rozpoczął się po 1991 roku, wówczas doszło do zapoczątkowania przebudowy struktury gospodarki narodowej i rozpoczęcia wprowadzania mechanizmu rynkowego.

Zasadniczym zjawiskiem, jakie zaistniało od początku lat dziewięćdziesiątych w turystyce, była reorientacja charakteru i kierunku wyjazdów zagranicznych. Przejawem tego było znaczące zmniejszenie się liczby wyjazdów służbowych i wzrost liczby wyjazdów prywatnych – tych ostatnich z 18,6 do 27,6% w okresie od 1990 do 1994 roku [www.gks.ru]. Tendencja ta utrzymała się w następnych latach. Nastąpiła także zmiana kierunków wyjazdów zagranicznych: z Europy Środkowej (a szczególnie Polski i Bułgarii) oraz Austrii w początkowym okresie transformacji ustrojowej do Europy Zachodniej i basenu Morza Śródziemnego w ostatnich latach. Zaznaczyć należy, że segment drogiego wypożyczynku stanowi około 20% rosyjskiego rynku turystycznego [www.gks.ru].

W Federacji Rosyjskiej znacznie szybciej niż turystyka krajowa rozwijała się turystyka zagraniczna. Sytuacja ta może jednak ulec zmianie w konsekwencji istniejących aktualnie problemów finansowych w gospodarce rosyjskiej, przekładających się na siłę nabywczą Rosjan, jak również ze względu na priorytety rozwoju turystyki przyjęte przez właściwe organy administracji państwowej. Na podstawie wypowiedzi urzędników Ministerstwa Turystyki i Sportu z 2008 roku można stwierdzić, że bieżącym celem działań rządu będzie wspieranie krajowych producentów, co w odniesieniu do turystyki oznacza promowanie turystyki wewnątrz FR¹. Wraz z tą reorientacją priorytetów rozwoju turystyki w FR nastąpiło zmniejszenie wielkości dofinansowania ze strony państwa o około 15% w 2008 roku [www.jookeros.pp.ua].

Taka reorientacja celów będzie wymagała znacznych wysiłków prawno-regulacyjnych i propagandowych w sytuacji realnie niskiego dotychczasowego zainteresowania turystyką wewnętrzną, charakterystycznego dla rynku rosyjskiego, do którego przyczyniły się m.in.:

- jej niska rentowność,
- niedostateczne poinformowanie potencjalnych klientów o turystyczno-rekreacyjnych zasobach państwa,
- niewielki zakres realnie proponowanej oferty turystycznej,
- niski poziom infrastruktury turystycznej,
- brak nowoczesnych połączeń komunikacji lądowej, wodnej i powietrznej,
- szerokie rozprzestrzenienie informacji o kryminalnej sytuacji w państwie,
- niski poziom przygotowania zawodowego pracowników przedsiębiorstw i instytucji turystycznych.

¹Świadczy o tym wypowiedź dyrektor Departamentu Sportu, Turystyki i Polityki Młodzieżowej w Ministerstwie Sportu, Turystyki i Polityki Młodzieżowej FR w zakresie Organizowania Działalności Turystycznej – Nadieżdy Naziny. www.tourbus.ru

Niezależnie jednak od istniejących ograniczeń na rynku turystycznym w FR można wyróżnić dominujące tam produkty, oferowane przez specjalistyczne turystyczno-wycieczkowe przedsiębiorstwa, organizacje i instytucje:

- produkty turystyczne w zakresie zakwaterowania (miejsca w hotelach, kempingach, pensjonatach, prywatnych kwaterach i innych),
- produkty w zakresie żywienia (restauracje, bary, stołówki i inne),
- produkty transportowe: autobusowe, lotnicze, rzeczne i inne,
- produkty obsługi turystycznej (biura turystyczne, biura wycieczkowe, turystyczne agencje i inne).

Rynek produktów turystycznych tworzony jest w Rosji także przez przedsiębiorstwa nieturystyczne w postaci produktów własnych określonych podmiotów rynkowych i instytucji:

- przewozy transportu morskiego, rzeczno, kolei państwowych,
- oferta restauracyjna przedsiębiorstw handlowych,
- usługi hotelarskie resortu spraw wewnętrznych.

Podsumowując problem oferty rynku turystycznego w FR, można stwierdzić, że dominują na nim obecnie następujące rodzaje ofert:

- a) wypoczynkowe (morskie lub plażowe), które tworzą dominującą część rynku i stanowią 55–60% jego wartości,
- b) wycieczki,
- c) wyjazdy służbowe.

Oferty te można podzielić także według kryterium średniej ich wartości:

- a) „tani wypoczynek”: wartość wyjazdu do 1000 USD, odnoszą się do grupy klientów o dochodach od 300 do 800 USD na miesiąc na członka rodziny,
- b) „drogi wypoczynek”: wartość powyżej 1000 USD, odnoszą się do grupy klientów o dochodach powyżej 1000 USD na miesiąc na jednego członka rodziny.

REGULACYJNA I FINANSOWA ROLA PAŃSTWA W ROZWOJU TURYSTYKI W FR

Turystyka uważana jest za dział gospodarki, który stanowi istotny element dynamizujący rozwój całego państwa, jak również – co w przypadku FR jest szczególnie ważne – rozwój regionalny. Przyjmuje się, że wielkość dochodów państwa z turystyki zależy od wielu czynników, do których można zaliczyć: zamożność społeczeństwa, dostępność usług turystycznych, całokształt potencjału turystyczno-usługowego państwa, metody dystrybucji dóbr turystycznych.

Stan wielu z tych czynników, jaki istnieje obecnie w FR, prowadzi do ograniczonego wykorzystywania tego potencjału – udział turystyki w tworzeniu PKB wynosił na początku XXI wieku około 1%². Mimo istotnego wzrostu tego wskaźnika – w 2009 roku

²Według ocen specjalistów zajmujących się rynkiem turystycznym w Rosji, jego wartość wynosi 1–1,25 mld USD rocznie. Oceny te nie są jednak jednoznaczne z powodu braku pełnej i wiarygodnej informacji na temat tego rynku. Specjaliści pracujący dla gazety „Turbiznes” oceniają wielkość rosyjskiego rynku turystycznego na 3% wartości rynku światowego (www.tourbus.ru).

wyniósł on 2,5% [www.rg.ru] (liczba turystów na rynku wewnętrznym w 2009 roku wyniosła 32 mln i wzrosła w porównaniu z 2008 rokiem o ponad 1,6% [www.rg.ru]) – traktowany jest on jako niesatysfakcjonujący dla państwa o „istotnym kulturowo-historycznym i przyrodniczym, w skali gospodarki światowej, potencjale”. W konsekwencji stawiane są zadania rozwoju, zwłaszcza prawnych uregulowań, rozwiązań organizacyjnych oraz infrastruktury turystyki rosyjskiej – zarówno w jej aspekcie wewnętrznym, jak i międzynarodowym. Eksperti dostrzegają konieczność ponownego przeanalizowania koncepcji rozwoju rosyjskiej turystyki i wprowadzenia niezbędnych rozwiązań o nowatorskim (w stosunku do rynku światowego) w tej dziedzinie charakterze. Zadania te powinny być spełniane (w powszechnej opinii rosyjskich ekspertów tej branży) przez odpowiednie instytucje państwa³. Obowiązująca ustawa stwierdza, że „państwo traktuje działalność turystyczną jako jedną z priorytetowych gałęzi gospodarki narodowej Federacji Rosyjskiej; równocześnie ważnym obszarem państwowego regulowania sfery turystyki jest pomoc w rozwoju wewnętrznej, zagranicznej, socjalnej i społecznej turystyki (tzw. samo-turystyki) [Fiederalnyj Zakon FR ob turistikie ot 24 nojabria 1996].

Znaczenie aktywności państwa w dziedzinie turystyki uzasadniane jest także przykładami z rynku światowego. Stwierdza się bowiem, że turystyka międzynarodowa w wielu gospodarkach narodowych stała się istotnym czynnikiem wzrostu gospodarczego, często w wyniku odpowiednich działań państwa. Przytaczany jest przykład Hiszpanii, która w określonych latach notowała większy przyrwy walutowy z tytułu sprzedaży usług turystycznych niż z całego eksportu. Punktami odniesienia (i przykładami do naśladowania) dla rosyjskich autorów są Turcja, Egipt i Chiny, w których wpływy z turystyki sięgają 25–30% ogółu dochodów budżetowych.

Niezależnie od trendów wzrostowych, rynek turystyczny jako całość nie spełnia oczekiwań rosyjskich konsumentów, oraz ekspertów i polityków. Tych pierwszych ze względu na niską jakość oferowanych usług, a drugich ze względu na niedostateczny udział turystyki w tworzeniu dochodu narodowego FR.

Zdaniem obu grup, zadanie rozwiązania tych problemów należy do państwa, które wykorzystuje określone metody działań: organizacyjnych, prawno-regulacyjnych czy materialno-finansowych. W praktyce gospodarczej państwo wykorzystuje różnego rodzaju instrumenty, niezależnie od ich systemowej kategoryzacji, wśród których należy zwrócić uwagę na:

- federalne programy celowe,
- tworzenie systemu finansowego wspomagającego rozwój branży turystycznej,
- tworzenie „Turystyczno-Rekreacyjnych Specjalnych Stref Ekonomicznych”,
- pomoc dla małych i średnich przedsiębiorstw o profilu turystycznym,

³Zaznaczyć przy tym należy, że aktualna struktura zamożnościowa społeczeństwa rosyjskiego stawia odmienne, w stosunku do klasycznego (zachodnioeuropejskiego) społeczeństwa zadania i oczekiwania w stosunku do państwa. Wzrost bowiem „rosyjskiego wolnego rynku” oznacza wzrost zamożności i władzy właścicieli przedsiębiorstw i urzędników państwowych kosztem znakomitej większości społeczeństwa. A przy istniejących obecnie w Rosji tendencjach społeczno-ekonomicznych wzrost zamożności tych grup społecznych nie przekłada na wzrost inwestycji w państwie, ale powoduje wzrost efektu majątkowego, którego skutki widoczne są poza granicami Rosji (Por.: Simonov V.V., Suliakszin S. S., Podporina I.V., Pogorielko M.J., Budzhet i nalogi v ekonomichieskoj politike Rossii, Moskva 2008).

– bezpośrednio finansowanie działalności turystycznej w FR pochodzące ze środków budżetu centralnego.

Instrumenty te stosowane są na ogół komplementarnie i stymulują rozwój turystyki zgodnie z przyjętymi i na bieżąco korygowanymi celami polityki turystycznej i makroekonomicznej.

Istotnym mechanizmem, przez który państwo oddziałuje na sferę turystyki, szczególnie w zakresie budowy infrastruktury turystycznej, są programy celowe, realizowane w rosyjskiej praktyce gospodarczej m.in. przez Rosturizm. Jako że jest to instytucja rządowa, państwo może odgrywać dzięki niej w turystyce rolę koordynującą i inspirującą.

Przykładem działań w tym obszarze było opracowanie w 2009 roku przez Ministerstwo Sportu, Turystyki i Polityki Młodzieżowej FR koncepcji federalnego programu celowego: „Rozwój wewnętrznej i zagranicznej turystyki w Federacji Rosyjskiej na lata 2011–2016”. Jej głównym celem jest istotne podniesienie konkurencyjności instytucji rosyjskiego rynku turystycznego, które powinny dostarczać rosyjskim i zagranicznym turystom usługi na odpowiednim poziomie. W programie przewidziano udostępnienie odpowiednich środków budżetowych w celu rozwoju infrastruktury, doskonalenia rozwiązań normatywnych w sferze turystyki, podniesienia poziomu profesjonalizmu kadr, stworzenia właściwego wizerunku rosyjskim kurortom i ogólnie rosyjskim produktom turystycznym. Zaznaczyć należy, iż zgodnie z ogólnymi założeniami dotyczącymi perspektyw rozwoju turystyki, budowa obiektów turystycznych i infrastruktury otoczenia turystycznego (hotele, sale i obiekty wystawowe, obiekty rozrywki) będzie realizowana ze środków pozyskiwanych od inwestorów i innych źródeł pozabudżetowych. Zgodnie z tymi założeniami, do 2016 roku powinno dojść do zwielokrotnienia liczby miejsc noclegowych na całym terytorium FR, a cały kompleks turystyczny państwa będzie mógł obsłużyć dodatkowo 13 milionów turystów krajowych i 9 milionów turystów zagranicznych⁴.

Praktycznym przejawem działań państwa w zakresie realizacji programów celowych o charakterze turystycznym jest realizowany obecnie program „Południe Rosji” (2008 – 2012). W ramach tego programu podjęto działania skierowane na rozwój turystycznego potencjału republik Północnego Kaukazu (oprócz Czeczenii i Inguszetii). Szczególne znaczenie w ramach federalnych programów celowych uzyskały te skierowane na rozwój terenów perspektywicznych, prorozwojowych. Przykładem może być tutaj pomoc państwa Republice Dagestan w stworzeniu turystyczno-rekreacyjnych kompleksów „Novokajakient”, „Niemieckaja Dierewnia: Port-Pietrowsk”, Chindier-Chiero” i „Darvag-Chaj”. Podobne działania skierowane na pomoc w tworzeniu konkretnych obiektów turystyczno-sportowych czy całych ich kompleksów instytucje państwa podejmowały także w innych miejscach.

Ogólna wartość finansowa dla programów celowych wyniosła w 2009 roku ponad 200 mln rubli, z czego z budżetu federalnego pochodziła kwota 151,48 mln rubli. Jednak przyjęte w ostatnim okresie rozwiązania prawne wskazują na zmniejszenie środków przewidzianych w budżecie centralnym na te cele o 25% w 2010 roku, a następnie o 70% i 80% w kolejnych latach. W takiej sytuacji Ministerstwo Turystyki FR zaleca, aby dalszy

⁴Światowa Organizacja Handlu ocenia, że Rosja mogłaby przyjmować do 40 mln turystów rocznie (www.tourbus.ru).

rozwój turystyczny poszczególnych regionów w Rosji dokonywał się na podstawie programu „Rozwój turystyki krajowej i przyjazdnej w FR w latach 2011–2016”.

Formą pomocy przedsiębiorstwom nie tylko turystycznym ze strony państwa, której przypisuje się szczególne znaczenie w reorganizowaniu (przynajmniej deklaracyjnie) rosyjskiej gospodarki, jest tworzenie nowoczesnej infrastruktury finansowej. Przykładem działań podejmowanych w tym kontekście jest między innymi powołanie specjalnego banku finansującego przedsiębiorstwa (z założenia będące nośnikami nowoczesnych rozwiązań technicznych i organizacyjnych) w postaci Rosyjskiego Banku Rozwoju oraz włączenie do programu pomocy finansowej innych banków, np. „Wnieszekonombanku”. W ramach tej działalności zostaną udostępnione środki kredytowe oraz pomoc ze strony przedsiębiorstw licencyjnych i faktoringowych oraz innych organizacji wspomagających przedsiębiorczość. Szczególną rolę w działalności finansowego wspomaganie odgrywa jednak Rosyjski Bank Rozwoju przez następujące mechanizmy:

- mikropożyczki,
- środki udostępniane w postaci leasingu,
- finansowanie pod zastaw własnych finansowych należności przedsiębiorstw,
- inne rodzaje usług w związku z charakterem własnej działalności przedsiębiorstw.

Jednym z rozwiązań prawno-finansowych branży turystycznej w FR, mającym w założeniu promować i wymuszać jej rozwój, jest powoływanie „Turystyczno-Rekreacyjnych Specjalnych Stref Ekonomicznych” (T-RSSE). Tego rodzaju strefy są nie tylko czynnikiem „pro-turystycznym”, ale są także perspektywicznymi modelami rozwoju wybranych regionów państwa, dysponujących odpowiednimi dla danego kierunku rozwoju (specjalizacji gospodarczej) warunkami [Boguslavskij 2004]. Z prawnego punktu widzenia strefy turystyczno-rekreacyjne to podmioty tworzone na jednym lub kilku wybranych terenach Rosji będących własnością państwa lub samorządu terytorialnego na okres 20 lat.

W 2007 roku Rada Ministrów FR powołała siedem stref turystyczno-rekreacyjnych. Wybór tych siedmiu miejsc spośród wielu zgłoszeń został dokonany na drodze konkursowej. Istotny finansowy udział w tworzeniu tych stref będzie miał budżet państwa – spośród niezbędnych, planowanych potrzeb finansowych na poziomie 325,2 mld rubli do 2016 roku budżet federalny zapewni 44,54 mld.

Mechanizm ww. stref zakłada stosowanie preferencyjnych rozwiązań w zakresie kluczowych dla powstawania przedsiębiorstw problemów, takich jak:

- ulgi podatkowe (zwolnienie na 5 lat z majątkowego i ziemskiego podatku, obniżenie stawek podatku socjalnego z 14% od wynagrodzenia do kwotowej wielkości na poziomie 280 tys rubli na rok, 4% ulgi od podatku od zysku),
- ulgi celne (możliwość funkcjonowania na zasadach wolnej strefy celnej),
- państwowe finansowanie tworzenia odpowiedniej infrastruktury,
- ograniczenie administracyjnych barier.

Stworzenie w poszczególnych regionach T-RSSE z nowoczesną, rozbudowaną infrastrukturą powinno – według ocen rosyjskich ekspertów – przyczynić się do zwiększenia liczby turystów, co w konsekwencji przyczyni się do stworzenia nowych miejsc pracy i wzrostu dochodów budżetowych w tych regionach.

Najbardziej widoczne rezultaty w tym obszarze można zauważyć w Kraju Ałtajskim, gdzie kompleks turystyczny „Biriuzovaja Katun” przyjął w 2009 roku 190 tys. osób.

W kompleksie tym funkcjonują trzy całoroczne zespoły hotelowe, otwarto też dwie nowe trasy narciarstwa zjazdowego.

Korzystna sytuacja jest także w Buriacji, gdzie oprócz Turystyczno-Rekreacyjnej SSE (określona prawnie na poziomie Federacji Rosyjskiej) powstało 7 obszarów o charakterze turystyczno-rekreacyjnym, prowadzących aktywną działalność organizacyjną i gospodarczą. Przewiduje się także, iż w najbliższym czasie zostaną ponownie podjęte prace nad projektem T-RSSE „Altajskaja Dolina” w Republice Altaj, a także nad projektem kolejnej (ósmej) SSE na Wyspie Russkij w Primorskim Kraju. Infrastruktura, jaka powstanie w wyniku tego projektu nie ma charakteru z definicji turystycznego, ale zakłada się, że po odbyciu się spotkania Azjatycko-Pacyficznego Stowarzyszenia Gospodarczego w 2012 roku część z wybudowanych obiektów można będzie przeznaczyć na cele turystyczne.

Czynnikiem, który zgodnie z założeniami polityki rozwoju turystyki w FR powinien w istotny sposób przyczynić się do sukcesu w tej dziedzinie, jest tworzenie małych i średnich przedsiębiorstw (MSP) o charakterze turystycznym. Zadania państwa także w tym obszarze powinny polegać na modernizacji systemu regulacji prawnych i promowaniu nowych rozwiązań organizacyjnych oraz wprowadzeniu MSP do systemu finansowej i ogólnej pomocy przeznaczanej na rozwój turystyki. Pomoc ta powinna docierać do MSP (turystycznych) nie tylko przez system budżetowy, ale i przez współcześnie rozwijany w FR system finansowy.

Ważne jest w tym przypadku finansowanie MSP za pośrednictwem systemu kredytowego, a szczególnie za pośrednictwem systemu bankowego, jak również za pośrednictwem podziału ryzyka finansowego w odniesieniu do MSP między banki i systemem pomocy finansowej udzielanej przez państwo tym przedsiębiorstwom. Finansowanie tych MSP, które nie mają zobowiązań kredytowych lub złej historii kredytowej, powinno zostać wsparte na szeroką skalę poręczeniami państwowych funduszy gwarancyjnych. Ponadto, konieczne jest także szersze wprowadzenie subsydiowania stawek procentowych od kredytów udzielanych MSP oraz rozszerzenie wielkości finansowania banków współpracujących z mikrofinansowymi organizacjami.

Przejawem działań państwa w zakresie bezpośredniego finansowania przedsięwzięć o charakterze turystycznym i sportowym (w szerokim rozumieniu) jest finansowanie edukacji odpowiedniego profilu oraz promowanie wiedzy na ten temat. Ministerialna lista instytucji finansowanych bezpośrednio z budżetu centralnego FR zawierała łącznie 56 pozycji (stan w styczniu 2009 roku), obejmując m.in.:

- federalną państwową instytucję „Sankt-Petersburski Naukowo-Badawczy Instytut Kultury Fizycznej,
- federalną państwową instytucję edukacyjną średniego zawodowego szczebla: „Brański Koledż Kultury Fizycznej”,
- federalną państwową instytucję edukacyjną średniego zawodowego szczebla „Jekaterynburski Koledż Kultury Fizycznej”,
- federalną państwową instytucję edukacji wyższego stopnia „Kamska Państwowa Akademia Kultury Fizycznej i Sportu”,
- Federalne Państwowe Muzeum Kultury Fizycznej i Sportu.

Podobnie jak w innych sferach aktywności instytucji państwa, i w tej dziedzinie przewidywane są ograniczenia wydatków. Wskazują na to dane Ministerstwa, które zmniejsza te wydatki w 2010 roku do poziomu 2 786 114,2 tys. rubli z poziomu 2 937 083,2 tys. rubli w 2009 roku i przy wydatkach 2 654 265,7 tys. w 2008 roku [www.minstm.gov.ru].

PODSUMOWANIE

Oczekuje się, że zastosowane rozwiązania i mechanizmy państwowego stymulowania rozwoju turystyki w FR zaowocują następującymi zasadniczymi efektami:

- a) wzrostem roli i znaczenia sektora turystycznego i gałęzi zależnych w tworzeniu PNB Rosji i wzrostem dywersyfikacji gospodarki,
- b) rozwojem zacofanych regionów o niskim potencjale przemysłowym,
- c) poprawą sytuacji zdrowotnej i jakości życia ludności w wyniku wzrostu dostępności usług o charakterze turystycznym i sanatoryjno-leczniczym,
- d) ochroną środowiska naturalnego, wartości przyrodniczych i kulturalnych,
- e) wzrostem wielkości rynku turystycznego,
- f) wzrostem liczby miejsc prac w samej turystyce i w gałęziach współdziałających,
- g) rozwojem infrastruktury budowlanej, transportowej i socjalnej.

PIŚMIENNICTWO

Boguslavskij M.M., 2004. Mieżhdunarodnoje chiasnoje pravo. Jurist, Moskva.
Fiederalnyi zakon ot 24 nojabria 1996 g. N 132 „Ob. Osnovah turisticzeskoj diejatielnosti v Ro-sijskoj Fiederaci”.

Simonov V.V., Suliakszin S.S., Podporina I.V., Pogorielko M.J., 2008. Budzhet i nalogi v ekonomii-chieskoj politike Rossii. Naucznyj Ekspiert, Moskva.

www.gks.ru

www.jookeros.pp.ua

www.minstm.gov.ru

www.rg.ru

www.tourbus.ru

GOVERNMENT STIMULATION OF TOURISM DEVELOPMENT IN RUSSIAN FEDERATION

Abstract. Current state of tourism in R.F. is influenced by two main groups of causes. On one side we have a pool of materials and resources, followed by the society demands created in the previous political system, while on the other hand we have the economical condition of the society [very diversified] and its actual state of knowledge and demands. As a result it led to reation of peculiar tendencies on the tourism market in Russia. There is a growth in the number of costly endeavours organised by the travel agencies, had caused a noticeable rise in the number od wealthy clients, which, on the other side is accompanied by a low – budget of vacations organised by the people on their own, sometimes even as tramps. The task of resolving those problems is lying in the hand of of the Russian Federation administration which utilises a number of organisational, legislative and financial initiatives. They are mainly used at once and that results in stimultaion of tourism in corelation to objectives of tourism and macroeconomic politics.

Key words: Russian Federation, tourism, current state, perspectives of development

Zaakceptowano do druku – Accepted for print 06.10.2010